vormid ülem-maakohtus teostatud muudatuste eeskujul. Järgmiseks kohtuinstantsiks oli meeskohus (Manngericht), mis moodustas kohtuastme aadli ja selle alamate tüliasjade jaoks. Selle astme kohtunikud, keda vahetati iga 3 a. tagant, ei saanud tasu, mis muidugi kohtu tegevusse hästi ei mõjunud. O. pööras otsekohe tähelepanu selle kohtu korraldusele ja avaldas märtsis 1648 vastava määruse, mis täiendati a. 1653. Samuti on O. hoolitsenud haagikohtu (Hakenrichter) tegevuse korraldamise eest, nagu näha tema määrusest 10. VIII 1647. O. Eestimaale tulles oli Tallinna linnusekohus võrdlemisi halvale järjele sattunud. Ka siin püüdis O. asja parandada: 15. IX 1649 ilmus kun. kiri linnusekohtu korraldamise kohta ja järgm. a. töötati välja eriline linnusekohtu määrus, mis kun. poolt kinnitati dets. 1653 ja maksma jäi. Vastavaist allikaist selgub, et O. sugugi rahul polnud Tallinna rae kohtupidamisega, mis oli tema arvates aeglane ja mitte küllaldaselt erapooletu. Mainitavad on veel O. uuendused sõjaväe ja postiolude alal. Eestimaa aadlilipkond moodustati uuesti ja jagati kompaniidesse kuningliku reskripti põhjal 1647. a.; märtsis 1648 anti O. algatusel välja ratsaväe määrus (rusttjenstordning), mis hiljemini kun. poolt kinnitati. Postiolud, mis O. tulles Eestimaale olid halvasti korraldatud, seati tema ajal paremale järjele. Tallinna seati ametisse eriline postiülem kellegi linnakodaniku asemele, kes varemini posti eest oli hoolitsenud. Postivedu tahtis O. lihtsustada nii, et Tallinnast, Tartust ja Narvast saabuv post kindlal päeval kohtaks Rakveres, mis oleks olnud igati otstarbekohane. O. kavatses luua ka korrapärast ühendust Tallinna ja Stokholmi vahel kahe jahi abil, milledel reisijad igal nädalal oleksid pääsnud Tallinnast Stokholmi, kuid vastav ettepanek ei leidnud nähtavasti kinnitust. O. teeneks tuleb lugeda ka tuletorni ehitamist Hiiumaale (vastav määrus anti a. 1649), mille ehitamine oli seotud aineliste raskustega ja teostus Tallinna, Viiburi ja Helsingi poolt määratud toetussummadega. Eestimaa tulunduslikkude olude parandamiseks esines O. mitmel korral ettepanekutega ja juhtis sagedasti valitsuse tähelepanu Tallinna kaubandusoludele ja nende hõlbustamisvajadusele. Ka riigi kasu pidas O. sealjuures silmas; nii kinnitas kun. a. 1648 erilised tollimäärused Tallinna kohta. Neid uuendusi arvesse võttes oli Eestimaa hertsogkonnale tõeliseks kahjuks O. tagasikutse Rootsi a. 1652, kus ta määrati kaubanduskolleegiumi presidendiks. A. 1656 sai ta riigikantsleriks ja oli sellena kun. Karl X Gustavile mitmes suhtes sama tähtis, nagu ta isa oli seda olnud kun. Gustav II Adolf'ile. Ta võttis osa Karl X Gustav'i sõjaretkest Poolamaale, väljendades suurt diplomaatilist osavust sõja algaegadel, ja suri sõjaretke kestes 23. X 1656 Frauenburgis.

Ellen Fries, E. O. (1889); *idem*, E. O. såsom Estlands guvernör 1646–53 (Sv. Hist. Tidskr. 1885); Fr. Westling, Meddelanden om den kyrkliga kulten i Estland under det svenska väldets tid (1896).

A. R. C.

OXENSTIERNA, Gabriel Bengti p., krahv, riigiadmiral, Tallinna kuberner, Liivimaa kindralkuberner, sünd. 18. III 1586 Upplandis Rootsis, õppis välismaa ülikooles ja astus varakult kun. Karl IX teenistusse. Kun. Gustav II Adolf kasutas tema praktilisi kogemusi ja juba a. 1612 määrati ta Tallinna ja Eestimaa asehalduriks; sel kohal oli ta veel a. 1617, mil ta kutsuti riiginõunikuks, ja määrati samal a. sõjaväe majandusülemaks. A. 1621 nimetati O. kun. äraolekul ajut. riigivalitsuse juhiks ja sai a. 1631 Soome kindralkuberneriks, kus sai püsida 2 a. A.-st 1633 teotses ta kun. Kristiina hooldamisvalitsuses riigi laekahoidjana, mis amet temal nähtavasti siiski polnud jõudumööda, ja nimetati aug. 1645 peale seda, kui Oxenstiernad olid kaotanud kun. poolehoiu, Liivimaa kindralkuberneriks. Sellena jätkas ta oma venna Bengt O. (vt.) tööd ja hoolitses eriti kirikuolude korraldamise ja linnade, m. s. Tartu, heakäigu eest. Tema ajal (1647) kinnitati riigivalitsuse poolt maapäeva-seadus, mis tegelikult oli maksev olnud juba varemini. Sügisel 1647 pöördus O. tagasi Rootsi, kus ta a. 1652 nimetati riigiadmiraliks ja suri 12. XII 1656 Upplandis.

Biographiskt Lexicon öfver namnkunnige svenska män X (1844); E. Hj. J. Lundström, Bidrag till Livlands kyrkohistoria (1914); C. Mettig, Die Schragen d. Grossen Gilde zu Dorpat (1907). *A. R. C.*

OXENSTIERNA, Gabriel Kristeri p., vabahärra, riiginõunik, Tallinna asehaldur, sünd. arvat. XVI a. s. esimestel aa. riiginõunik Krister O. pojana ja oli oma isa vägivaldse surma järel Stokholmi verisaunas a. 1520 ainuke O. suguvõsa liige. 1520-dail aa. olevat ta mungana viibinud Sigtuna kloostris, kuid siirdus ilmlikku teenistusse ja oli mitmel alal kun. Gustav Vaasa usaldusmeheks, saades a. 1544 riiginõunikuks. A. 1561 vabahärraks saanud, teotses ta kun. Eerik XIV teenistuses diplomaadina ja viibis 1560. aa. keskpaigu mõned aa. taani vangis. Tõusnud riigiadmiraliks a. 1568, saadeti ta s. a. sügisel Tallinna ja Eestimaa asehalduriks Henrik Horn'i (vt.) asemele, keda Johan III (vt.) ei usaldanud. Nov. 1568 Tallinna saabunud,